

**HORSENS-
HAMMER
ÅRBOG
1991**

KARL NIELSEN

Vi har i flere Horsens-Hammer årbøger bragt artikler af Anker Engqvist, der har fortalt om livet i Langholt i hans barndoms tid. Her fortæller Engqvist om sin onkel Karl Nielsen (kaldet Gartner-Karl), der her på egnen er kendt som maler og tegner.

Vi har på Horsens-Hammer lokalhistoriske arkiv liggende en stor samling af de tusch-tegninger, som Gartner-Karl har tegnet. Alle med motiver fra Hammer Bakker. Vi har i flere af vore årbøger gengivet nogle af disse tegninger. Hst.

Karl Nielsen, i folkemunde kaldet "Gartner-Karl", var nok på trods af sit beskedne væsen og tilbagetrukne liv en markant personlighed i Hammer Bakker i dette århundredes første halvdel.

Han var født den 25. sept. 1890 på Torndals mark, og hans hjem ligger endnu i bakkerne. Huset er forlængst ombygget og beboet af folk, som ikke har nogen tilknytning til hans familie. Vi kender hans familie helt tilbage til år 1767, da hans tipoldefar blev født i en fæstegård der tilhørte LANGHOLT Hovedgård. Gården lå i Hals sogn, nærmere betegnet Gåser. Gården blev efter Stavnsbåndets afskaffelse overtaget som selvejergård af Jørgen Kock, som Gartner-Karls tipoldefar hed. Men som nævnt vi kender de mellemliggende personer i slægten.

Karl voksede op i hjemmet på Torndals mark. Gik i skole i Grindsted hos lærer Jensen. Gik til præst hos pastor Peder Chr. Jensen i Horsens, og gik efter sin konfirmation i gartnerlære på herregården "Elkær" i Sulsted sogn. Der fik han en fin uddannelse gennem en søster til godsejeren.

På trods af, at han var lidt ordblind, lærte han blomsternes latinske navne, og han vidste en bunke om planters liv. Han glemte ikke disse latinske navne selv i sin høje alder.

I læretiden og senere efterat han var udlært, begyndte han med lidt gartneri hjemme hos sin mor, som var enke. Karls far døde 1902. Som 18-årig, efter læretiden var han faktisk selvstændig gartner på Torndals mark, selv om ejendommen stadig var i hans mors eje. Ejendommen havde et tilliggende på ca. 2½ Td.L. Dertil var lejet en jordlod på modsatte side af Grindstedvejen for den beskedne sum af 2 kr. om året i 49 år. Hvorfor nu 49 år? Jo, for hvis lejemålet var 50 år og derover ville lejemålet overgå til ejendom, og det ville Sagfører Olesen ikke skulle ske.

Hvert år, jeg mener det var til dec.terminsdag afleverede Karls mor, Karoline Dorthea Nielsen lejen, de 2 kr. på sagførerens kontor i Nørresundby. Da det var sidste betalingsdag, hvor de 49 år var gået, ville hun gerne have lejemålet fornyet, så de kunne beholde arealet, som godt kunne give foder til en ko og en hest, som de havde erhvervet sig. Sagføreren ville godt udleje jorden, men på en betingelse, at hun ikke nogensinde solgte sin ejendom til andre end ham. Den betingelse ville hun aldeles ikke gå ind på. Hun forudså, at på et eller andet tidspunkt ville sagføreren gøre det så surt for hende, at bo i det hjem hun havde levet i de mange år. Så lejemålet kom ikke i stand. De lejede så en anden lod af en af "Birketgårdene", og dette lejemål holdt til de i sommeren 1925 solgte gartneriet til gartner Nitze, hvis ejendom i "Vandsted" også i bakkerne var nedbrændt, og ikke genopført.

Gartner-Karl blev aldrig gift. Han kendte en ung pige, men da hun rejste til Amerika, og han ikke selv ville rejse fra sin mor, forblev han "ungkarl" hele sit liv, og de boede sammen til hendes død i 1945.

Gartneriet voksede gennem årene omkring 1. verdenskrig, og deres økonomi blev bedre.

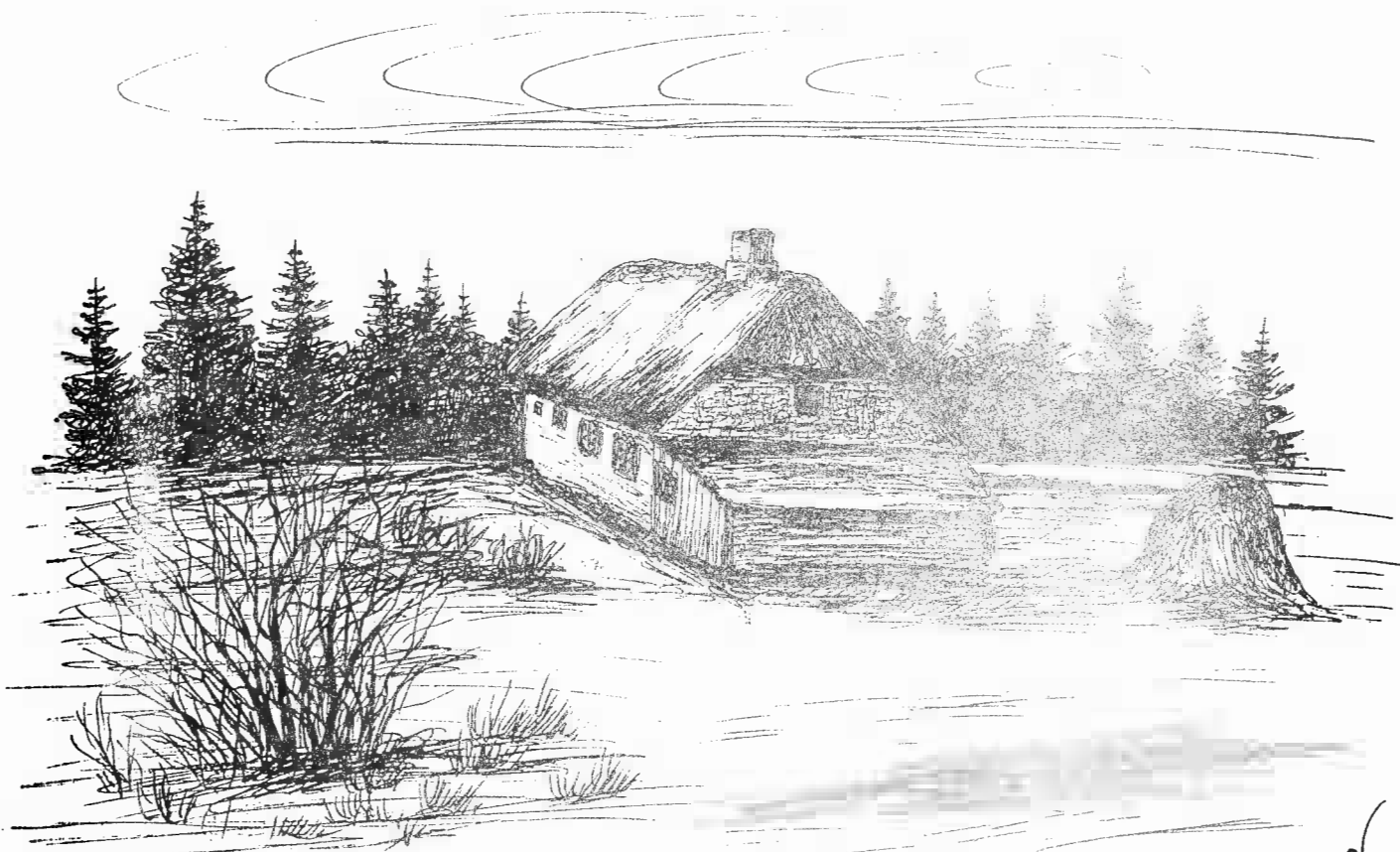
Hvad bestod produktionen så i ?

Efterhånden som buske og træer voksede til havde den mange produkter. Hindbær, jordbær to sorter: En af spisebær og en af syltebær, ribs, solbær, stikkelsbær i fl. sorter, samt tyttebær og blåbær, som Karoline plukkede i heden.

Om foråret var det udplantningsplanter, der var formeret i mistbænke, og nogle år senere da de havde fået et primitivt drivhus og tomater blev almindelige.

Så var der kransebinding, både til begravelser og som pynt på gravsteder ved juletid. Karls kranse var meget efterspurgt, for også her kom hans kreativitet i udfoldelse. En del af deres afgrøder afsatte de i Aalborg på torvet, hvor de havde fast torveplads ved Kong Chr. IX statue, der stod på Nytorv på den tid. De første år foregik transporten til Aalborg til fods med en trækvogn som transportmiddel. Senere, under 1. verdenskrig da de fik en hest, en islænder som trækraft.

Efterhånden som næsten hele deres jordtilliggende blev inddraget til gartneri, og omsætningen blev større, byggedes der et drivhus med et primitivt varmeanlæg. Nu kunne der dyrkes mere varierede produkter og sæsonen forlænges. Kun i den hårdeste kolde tid kunne drivhuset ikke fungere.

To Karl Nielsen-tegninger: Tysker-Johans hus, Ørndal og (nederst)
Parti fra Gl. Kongevej ved Ørndalshuset

Mens denne virksomhed foregik, viste Gartner-Karl også en anden form for kreativitet. Kunstmaleri. Hvordan han fik tid til det også vides ikke, men han blev bedre og bedre, og han begyndte at sælge af sine billeder.

Som nævnt solgte de gartneriet i 1925 og flyttede til Langholt. Der købte de jorden fra Anton Albregtsens ejendom, midt i Langholt by. Her begyndte de så helt på bunden igen. Dog var det nye gartneri mere efter tidens mønster med store drivhuse med rigtige varmeanlæg, så de virkede hele året. Men at begynde på bar bund har jo en indkøringstid, så da det skulle til at give lidt overskud, kom de vanskelige år i 1930-erne. De kunne simpelthen ikke få det daglige brød ud af forretningen og afhændede den så i 1935. Ti år var faktisk spildt.

Nu blev Karoline igen jordbesidder, idet hun måtte købe ejendom igen i Hammer Bakker. Det var en lille ejendom, et dødsbo, "KATRINESMINDE" der lå øst for "VANDSTED" hen mod Birketgårdene. Det var et lille landbrug, der godt kunne give dem udkommet. Og Karl havde jo stadig sine kunder. Han lavede haveanlæg, plantede skovarealer i bakkerne, anlagde gravsteder på kirkegårdene i Horsens, Vodskov, Hammer og Sulsted. Kransebinderi var en god indtægt, idet priserne steg ind under 2. verdenskrig og under denne. Materialerne var lige uden for døren, idet han fik lov at hente alt det han skulle bruge til denne produktion i skovene, der hørte til "HAMMERGÅRD". Søren Jensen og hans døtre var hans personlige venner, og det er ikke det dårligste man kan have. Også hans malervirksomhed gav mere. Og mange er de malerier der smykker hjemme i sognet, ligesom der ofte blev indkøbt et maleri, som blev sendt som gaver familier imellem til udland, sågar til Østen.

"GARTNER-KARL"s hjerte lå i Hammer Bakker. Her lå hans gerning og her malede han sine billeder. Han kendte hver fodsbred derinde, hvilket også viser sig i hans billedproduktion. Også hans tusch-tegninger af huse og gårde, både dem der endnu var tilbage og dem han huskede fra tidligere tider, blev foeviget i disse tegninger, hvoraf Horsens-Hammer hjemstavnsforening har de fleste, idet hans niece, Elna Sørensen, Gl. Vrå har foræret dem til foreningen efter Karls død.

Efter sin mors død i 1945 blev Karl boende i ejensommen nogle år, men det blev for tungt for ham, og da hans niece tilbød, at han kunne bo hos dem på Gl. Vrå, kunne han også der fortsætte sit virke. De havde den store park og en stor husholdning, så hans produktion af havesager kunne omsættes på stedet.

Hans kransebinderi fortsatte tillige med anlægsgartneriet, og hvad der var det bedste for ham: Her kunne han bruge den tid han ville til at male. Også lidt skriveri begyndte han med, men hans handicap med ordblindhed gav ham mindreværds kompleks, så det blev kun til nogle få digte og en enkelt lille novelle. Denne novelle gav et godt billede af, hvad der rørte sig i hans inderste hjerte. "Vi skal være gode ved hinanden" var hans stadige ordvalg, når man havde en dybere samtale med ham.

Gartner-Karl fik et godt otium hos sin niece og hendes mand og familie. Gl. Vrå blev hans nye hjem, og han følte det som sådant. Her havde han den frihed, som aldrig i hans liv var givet ham. Han havde aldrig været andre steder end hvor der skulle slides og slæbes for at skaffe det daglige brød. Den eneste gang han var udensogns, var en vinter under første verdenskrig, hvor han af Horsens husflidsforening blev sendt på husflidsskole, for at han kunne være lærer i husflid for husflidsskolen i Horsens. I flere vintre var han lærer der. Han gik i hvilket vejr det så var, fra bakkerne til Horsens 2 gange om ugen, og hvad fik han så for dette job? 50 kr. ialt, surt tjente penge, men et tilskud til den anden lille indkomst han havde.

I sommeren 1978 måtte han indlægges på sygehuset i Brønderslev. Også her blev hans venlige væsen godtaget og som han sagde: Her er godt at være. Ingen kunne hjælpe og pleje mig som disse mennesker her på sygehuset. Han var dybt taknemmelig for alt.

Han døde den 20. sept. 1978 og blev begravet på Hammer kirkegård. Han havde en aftale med os som familie: Når jeg dør, så vil jeg ligge ved siden af min mor på Hammer kirkegård, og hvis I ikke sørger for det. Ja, så vil jeg "gå igen". Det var ikke vanskeligt at efterkomme hans vilje, selv med denne trusel foran os. Han blev begravet i det gravsted, som hele hans familie havde benyttet gennem 100 år, og på graven ligger der en særlig gravsten, som mange har set og beundret. Den har nemlig alle navnene på dem der ligger i gravstedet gennem de hundrede år. Karls bedstefar var den første, der var begravet der, det var 1878, og nøjagtig 100 år senere blev det Karl Marinus Nielsens sidste hvilested.

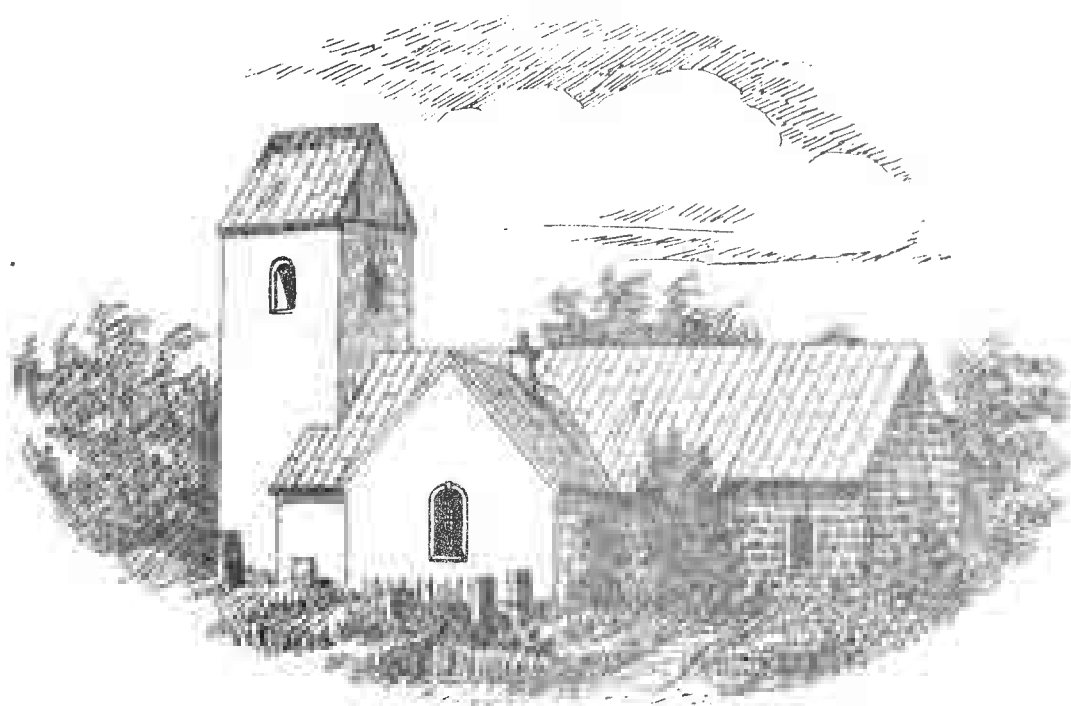
Anker Engqvist

Horsens kirke

Den følgende artikel er skrevet af Niels Hald (1877-1954), der i årene 1902-1942 var førstelærer i Langholt. Vi har i flere af de foregående årbøger bragt andre artikler af N.H.

Tegningen herunder er tegnet af maleren Richard Nielsen, der i en årrække var fast sommergæst i Hammer Bakker. Richard Nielsen tegnede også Hammer og Vodskov kirker. Det var hans gode ven, billedhugger og bogtrykker William Jessen, der fik ham til at lave de tre tegninger, der i mange år var at finde på forsiden af Horsens-Hammer Kirkeblad, der netop blev trykt på Jessens lille trykkeri i Gl. Vodskov.

Hst.

Horsens Kirke

"Kirkehus, når under dine buer
jeg for fred at finde søger ind
og med håb mod evigheden skuer,
da om faderhuset hist mig mind!"

Horsens kirke, kirken på Horsenæsset, der fra Hammer bakkeø i fordums dage strakte sig mod øst mellem Limfjorden og Geråfjord, frembyder ikke som mange andre landsbykirker noget særlig seværdigt med hensyn til arkitektur eller billedkunst, heller ikke ru-ger den over historiske minder eller gemmer støvet af berømte personer.

Lille og beskeden, men velproportioneret når undtages det vel spinkle tårn, ligger kirken på banken i byens udkant; alligevel er den ikke uden historisk interesse, den kan som andre gamle kirker fortælle mangt og meget om svundne slægters færden og virken, og hver, som træder ind her, bør erindre, at den gennem 700-800 år har været et indviet Guds-hus, hvor slægt efter slægt har fundet næring for deres åndelige liv.

Geografisk ligger kirkebanken i sognets centrum, og man kan vist gå ud fra, at den i forbindelse med den nærliggende "Bålbakke", der nu ved en slugt er skilt fra kirkegården, lige fra Hedenold har været sognets kultsæde. Her har sandsynligvis ligget en hedensk helligdom, hvor man ofrede til Odin og Tor, denne blev, efter at beboerne havde vendt sig til kristendommen, afløst af en ler- eller trækirke, og denne igen af den nuværende, hvis ældste del stammer fra den romanske tid (1050-1250).

Vore ældste kirker danner grundlaget for landets inddeling i sogne, idet "sogn" eller "sokn" oprindeligt var betegnelse for dem, der søgte samme kirke. Da der var bygget en kirke i Horsens, blev denne søgt af beboerne i Horsens, Tranholm, Lyngdrup og Kinnerup byer, og disse byers jorder tilligemed jorderne til "Langholt" og "Vesterladegård" kom til at danne Horsens sogn. Medens adskillige kirker blev opført af enkeltmand, er det mest sandsynligt, at Horsens kirke er rejst af beboerne i fællesskab, "disse vælger sig præst med biskoppens råd og samtykke", og de skulle af den kirken tillagte tiende sørge for dens drift og vedligeholdelse.

Patronatsretten over kirkerne gik ved reformationen over til kronen, men 1664 skænkede kongen kirkerne i Hammer, Horsens, Sulsted og Ajstrup, som til 1760 udgjorde eet pastorat, til generalmajor Ejler Holck, "Sønder Elkjær", og kirken fulgte så denne gård til 1799. Kirken skiftede derefter ejer et par gange og kom 1805 under "Langholt", hvortil den hørte til 1921, da godsejer N.Ahlmann-Lorentzen lod den overgå til selveje og forvaltning af menighedsrådet; dette havde i forvejen ved embedsledighed fået ret til indstilling af præst - kredsløbet er endt, kirken er igen som oprindeligt i sognemenighedens eje og varetægt.

Til kirken skulle der i sognet svares tiende af 196 tdr. hartkorn efter de vekslende kapiteltakster, men 1909 afløstes tienden med 22.158 kr., hvilken sum 1921 henlagdes til et reparations- og vedligeholdelsesfond; dette fond udgør 24.012 kr., renten kan derfor langfra dække udgiften til kirkens drift, og det manglende beløb udredes gennem "kirkeskatten" af de til Folkekirken hørende skatteydere.

Selve kirkehuset er nu, som vi let ser, resultatet af flere om- og tilbygninger. Den ældste del, koret og langskibet, er opført i romansk stil af granitkvadre på sokkel med skrånkant; koret havde oprindeligt ikke hvælving, murene var lavere, og vinduerne små, men der var to døre, kvindernes indgang mod nord, den nuværende, og mændenes mod syd. På reformationstiden blev skibet forlænget mod vest, og tårnet opførtes. Våbenhuset mod nord og sideskibet er senere tilbygninger, hvad både stil og materialer bærer vidne om. Med undtagelse af våbenhuset, der er tækket med skifer, er hele kirken blytækket, og på langskibets nordside ses blytækker Jens Andersens navnetræk: I.A.S. 1877.

Om forskellige restaureringer fortæller flere årstal: På korsarmens gavl ses S.V.G.H. (Schack Vittinghof Greve Holck til "Sdr. Elkjær" og "Gammel Vraa" død 1776) og på tårnets sydside som en fortsættelse: 1768. Over tårndøren: P.L.K.Z. (Poul Lanng og Karen Zeuten) og K.J.Z.L. (Karen Johanne Zeuten Lanng) samt årstallene 1807 og 1830 og på tårnets tag: N.P.Ahlmann 1882. Dette år foretoges iøvrigt en omfattende udvendig reparation, men først 1934, da kirken var overgået til selveje, fik den under ledelse af arkitekterne Paludan og Lind Madsen, bistået af kirkemaler Johs. Madsen, sit nuværende hyggelige interiør, samtidig installeres orgel, leveret af orgelbygger Froberg, Odense, - og varmeapparat. Det lykkedes kirkemaler Madsen på alterramme og prædikestol at afdække de ældgamle renæssancefarver, og efter disse farver blev alt malerarbejde afstemt.

Alterbilledet (fra 1905) er en kopi af Knud Larsens billede i Marcuskirken, Frederiksberg, der viser Jesus og de to disciple i Emmaus. - Altertkalken bærer inskriptionen: Anno 1572 lod herr Kresten i Hamer gjøre denne Kalch - 37 lod. På dens midterparti læses: IHESUS. - Når de vægtige messingstager er anskaffet vides ikke, den syvarmede blev skænket 1934.

Døbefonten er fra romansk tid og måske lige så gammel som kirken. På bækkenet står: Anno 1663, 22 may gaf Chresten Ipsen i Lyngdrup det becken thil Horsens Kierche for sit og sin hustrus liergersted i kierchen. - Den smukke dåbskande blev 1934 skænket kirken af en familie i sognet.

Oprindeligt har prædikestolen stået under korbuen, flankeret af apostelbillederne, 6 på hver side. På det felt, der nu vender mod syd, ses et kristusbillede og underneden en latinsk formaning, som i oversættelse lyder: Ær altid Kristi billede, når du går forbi det; ær dog ikke billedet, men den det forestiller! Under apostelbillederne, som nu er anbragt uden naturlig forbindelse, læses trosbekendelsen på latin samt Anno MDCIX (1609).

Krucifikset i korsarmen stammer fra senmiddelalderen. - Den gamle lysekrone blev 1847 skænket kirken af gårdejer Jeppe Pedersen og hustru Else Pedersen i Vesterladen. - De to andre skænket af menigheden 1906 og 1934.

Kirkeklokken er oprindeligt støbt til kirken i Østerhassing, på den læses: I Jhesv Nafn hafver Jep Simonsen och Laust Ibsen Kirke Verje ladet støbe thenne Kloche thil Guds Ehre i Østerhasg. Kierch. (Herman Meyer. Me Fecit MDCXV (1615)). - Når den er kommen til kirken her vides ikke.

Som andre gamle kirker er denne tidligere brugt som begravelsesplads for de velstillede familier i sognet. Familien Halchus på Langholt gav kirkeejeren 40 Rd. for ret til gravsted under koret, og for en enkelt gravplads betalt 5 Rd. 1805 blev begravelser i kirken forbudt.

Angående sognepræster henvises til den i kirken anbragte fortegnelse, men under de nævnte fire sognes forening til eet pastorat (ca. 1550-1760) var der ansat en sognekapellan i Horsens; han boede på mtr. 3, som 1877 blev præstegård, og betjente foruden Horsens et af de andre sogne.

Kirkegården er uden særpræg, men velholdt, de mange bare pletter og det nordøstre hjørne minder os om, at "de døde rider hurtigt". Gravkapellet er bygget 1883 og gemmer støvet af de på Langholt afdøde medlemmer af familien Ahlmann.

Horsens kirke var som andre gamle landsbykirker gennem sekler sognets eneste samlingssted for kristeligt og kulturelt liv. I eller ved kirken drøftede præsten efter gudstjenesten forskellige anliggender med sognets mænd, især vedrørende skole- og fattigvæsen; det var her, den lærde og fromme magister Erich Nielsen i 1632 anbefalede oprettelsen af en skole i byen, og her blev et dokument angående skolen underskrevet den 11. novbr. Ved kirkestævne, som præsten efter prædiken skulle lyse til, oplæstes ikke blot alle kongelige forordninger og bekendtgørelser af lokal art, men også meddelelser om bortløbne kreaturer o.l., ligesom der afholdtes "Licitation" over plejebørn og gamle, som fattigvæsenet måtte tage sig af - dette er jo forlængst en "saga blott".

Menighedens ansvar for kirkens vedligeholdelse har rundt om givet sig udslag i store og smukke restaureringer, dermed skulle helst følge større kirkebesøg. Måtte derfor flere af vor slægt sige med I.C.Christensen:

Ad kirkesti og kirkevej
der vandred' mine fædre;
thi går jeg og den samme vej
jeg kender ingen bedre.

Og lad os, når vi dvæler i en kirke, altid huske: MIT HUS ER ET BEDEHUS og derfor stemme sindet til andagt.

Niels Hald

Et farvel

før kommunesammenlægningen i 1970, nemlig den 20. marts, havde sognerådet inviteret alle, der havde haft et arbejde i kommunen, heri tegt til en stor fest på Langholt hotel. Her mødtes så vejfolk, skolefolk, kontorfolk, rengøringsfolk og andre folk til en vellykket fest. En af de sange, der blev sunget ved festen, trykkes her nedenunder.

Hst.

Horsens-Hammer Kommune 20. marts 1970

Mel.: Flickorna i Småland .....

I denne influenzavinter mange er kørt træt, man plages må med morms og kulde, sne og kildeskat, og meget går til hovedet, man bliver feberhed, og andet går til brystet og til tegnebogen ned. Man skulle være forårskåd det er da snart april, men her i Horsens-Hammer går man med vemodige smil. Kommunens dage talte er, jo Aalborgs arm er lang, derfor synger sognerådet nu sin svanesang.

På et kommunemøde der blev holdt engang i fjor, da sagde Simon Nielsen vor kommune er så stor, så her i Horsens-Hammer vi forblive kan os selv, men denne teori den gik jo ej alligevel. Hvad Simon Nielsen ikke ved er ikke meget værd, i mange år han været har vor sognekonge her, men hvad det er han siger kan det knibe at forstå, han har jo sin cigarstump som han altid gumler på.

Når vi nu bliver Aalborgfolk skal vi så være glade ? og fra den første måske være De's med dem i Stae ? vi glædet har os ganske godt med fornavn og med du. Det ville være synd om landsbylivet slettes ud. I Rørup bor Jens Skakkebæk som egnens sognemand, her plages de af stanken fra det Vodskov spildevand, det snakkes flot om havnekaj fra Sundby og dertil, men det forandrer afgjort ikke stanken til april.

Når motorvejen kommer, så går Vodskov nok i stå, hvorefter ikke hovedgaden bliver lavet om til "gå", så ændrer hele byen inde med en høj kultur, netop stræb at lægge fliser ned, for det er hvad man bru'r. I Horsens-Hammer er kontoret i kommunen pænt, vi beholder Heden der som en stabil regent, netop får han småt med penge ind, men han skal give ud, men Aalborg ganske sikkert efter skatten sender bud.

I Grindsted Morten Jensen kåret er som præsident,
 og Grindstedvejen blev da også reguleret pænt,
 vi gik og mente at han levede den ene mand,
 for det tog år og dage førend den var sat i stand
 Socialudvalgets formand, der forlængst er veteran,
 til sognerådets møder flot på knallerten jo tar'n,
 med et farvel til Else starter han sin kolde tur,
 men nu kan Væversted da sætte knallerten i skur.

Når store ting i sognerådet blevet er bestemt,
 så går de ofte i Langholt og føler sig så glemt,
 der var jo nu kloakkerne på inderzonens jord,
 dem glemte de at lave her, og skatten blev så stor.
 Og sælges her en byggegrund, kan Vodskov sælge to,
 den gamle sognekonkurrence sjældent er i ro.
 Vi har et dejligt anlæg her, så kønt, men ikke stort,
 hvis Vodskov kunne hente det så blev det sikkert gjort.

Nu bli'r vi ikke mer os selv - epoken er forbi,
 og vi får ingen sogneråd som vi kan hakke i,
 først bli'r de populære, bliver afholdt, bliver valgt,
 men blot et lille fejltrin og så skal de få betalt.
 Gid Jes og Hüttel, Harald nu må ruste sig til dåd,
 vi ønske held og lykke vil for jer i Aalborgs råd.
 Hvis nu at disse tre kommunens sager ordne kan,
 hvad skulle vi så egentlig med el've store mand.

Til hele personalet der er pladsen her for trang,
 og visen ville blive næsten kilometerlang,
 ja, prøv engang at tænke på, hvor mange der sku' i'en,
 fra Simon af, til vejens mænd og dem der tæller svin.
 I storkommunen går vi ind, og tror og håber på,
 at vi af byens mange goder vores andel få,
 for ham borgmester Marius er ikke helt rekrut,
 der kommer nok en bybus for hvert tyvende minut.

I sangen er nævnt en række sognerådsmedlemmer:
 Simon Nielsen (sognerådsformand gennem mange år), Jens Skakkebæk,
 Morten Jensen og Johan Væversted. Jes (Jes Tyrrestrup), Hüttel
 (= Karl Peter Hüttel-Sørensen) og Harald (Harald Jensen) var og-
 så sognerådsmedlemmer, men er her nævnt for sig, da de på det
 tidspunkt var indvalgt i det nye fælles byråd for Aalborg stor-
 kommune. De var indvalgt af henholdsvis de konservative, soci-
 aldemokratiet og de radikale. Endelig er nævnt Erik Heden, der i
 mange år var kærner i Horsens-Hammer og som fortsatte som leder
 af lokalkontoret i Vodskov.

Hst.

Aalborg Stiftstidende

SØNDAG DEN 31. MARTS 1968

FARVEL

med røg og damp

TAK

for de 69 trofaste år

SIDSTE DAG

på Sæby-banen

NORDJYLLANDS STØRSTE DAGBLAD

Aalborg Stiftstidendes trykkeri

Da der var jernbaner til

Den følgende artikel er skrevet af
årbogens redaktør Johs. Høgsted Jensen.

I 1869 var banestrækningen Randers-Aalborg blevet indviet, og allerede to år senere var strækningen Aalborg-Hjørring-Frederikshavn færdig og klar til at blive taget i brug. Oprindeligt havde man egentlig talt om, at en jernbane mellem Nørresundby og Frederikshavn skulle være mere direkte, end den blev. Men planerne var blevet ændret, og banen blev lagt, så Hjørring kom med på strækningen. I øvrigt kunne man så også anlægge banen på et mere fladt terræn. De to banestrækninger: Randers-Aalborg og Nørresundby-Hjørring-Frederikshavn fuldendte planerne om en jysk længdebane. De var begge statsdrevne.

Andre fortsatte dog arbejdet med at få lavet en bane gennem Østvendsyssel: en bane fra Nørresundby over Sæby til Frederikshavn. På samme tid var der et arbejde igang for at få bygget en bane fra Nørresundby vestpå til Fjerritslev. Disse to initiativer smeltede sammen, og man dannede en fælles komite, der skulle arbejde for en bane:

Fjerritslev-Nørresundby-Sæby-Frederikshavn.

I 1888 blev der i rigsdagen fremsat forslag om en sådan jernbane fra Fjerritslev til Frederikshavn. Forslaget blev dog ikke vedtaget. Vedtagelsen kom først med den store jernbanelov af 8. maj 1894. Øverst på lovens fortegnelse over ønskede jyske banestrækninger stod Nørresundby-Frederikshavn.

Derefter fulgte Nørresundby-Fjerritslev, Fjerritslev-Thisted, Aalborg-Hadsund og Års-Nibe-Svenstrup.

Man kunne nu tage fat. Den 26. maj 1894 indsendte amtmand Rump i Hjørring på banekomiteens vegne et andragende om koncession på bygning af en jernbane Fjerritslev-Frederikshavn. Man fik koncessionen allerede den 14. september 1884, og man kunne nu tage fat på selve arbejdet med at bygge banen. Som anlægsingeniør ansatte man ingeniør H.E.A.Rump, der var søn af amtmanden i Hjørring. Han fortsatte i øvrigt med at være banens driftsbestyrer indtil 1904.

Man begyndte med strækningen Nørresundby-Fjerritslev, Fjerritslevbanen, som den blev kaldt. Et år senere tog man fat på strækningen Nørresundby-Sæby-Frederikshavn, som i daglig tale blev kaldt Sæbybanen, skønt den som nævnt fortsatte til Frederikshavn. Fjerritslevbanen blev indviet 1897 og Sæbybanen i 1899 (18. juli).

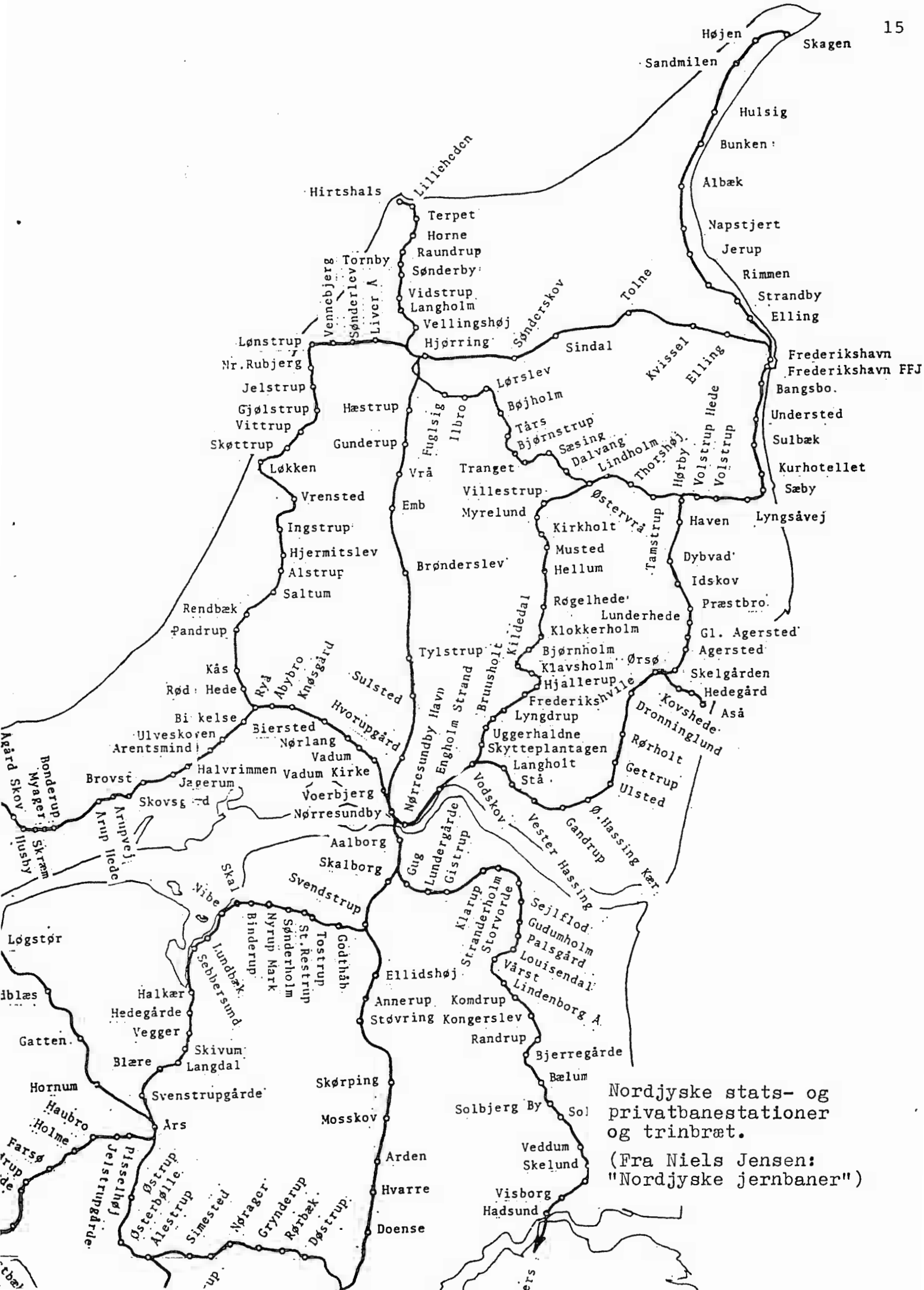
Fjerritslev-Frederiskhavn jernbanen (FFJ) var nu færdigbygget.

Det var oprindeligt meningen, at såvel Fjerritslevbanen som Søbybanen skulle udgå fra Nørresundby havnestation. Da FFJ imidlertid fik et vist driftsfællesskab med søndenfjordske privatbaner, lod man de to banestrækninger udgå fra Aalborg statsbanestation, og man betalte statsbanerne for benyttelsen af DSB-strækningen Aalborg-Nørresundby. I Aalborg etablerede man godsbanestation, remiser og værksteder fælles for de nord- og søndenfjordske privatbaner, altså også for FFJ. Udadtillførte dette samarbejde til, at man - når det var hensigtsmæssigt - talte om "Nordjyllands Forenede Privatbaner". Senere blev dette navn dog ændret til "Aalborg Privatbaner" (forkortet til APB).

Kampen om stationerne.

Vi kan nok i dag vanskeligt forestille os den interesse og den begejstring, hvormed man dengang gik i gang med planlægning og bygning af de mange større og mindre privatbaner, som så dagens lys.

Når begejstringen var så stor som tilfældet var, skyldtes det selvfølgelig, at man hurtigt så de store muligheder - både for den enkelte og for erhvervslivet - der lå i jernbanerne. Hidtil havde man jo kun kendt til heste og hestekøretøjer, når det drejede sig om transport på landjorden. Biler kendte man af gode grunde endnu ikke noget til. Det var derfor naturligt, at man hurtigt kom i strid om, hvor banerne skulle gå. Ikke alle byer og landsbyer kunne jo få den eftertragtede jernbaneforbindelse. Der var grænser for, hvor meget et banelegeme kunne sno sig. Men selv efter at banernes forløb var fastlagt, kunne debatten og striden fortsætte: Hvor skulle stationerne ligge? Også her i Horsens-Hammer var der flere forslag om, hvor nu stationerne skulle placeres. Selvfølgelig var det ret enkelt at finde ud af, at Langholt skulle have en station. Langholt var jo kommunens største by. Det var straks vanskeligere at udpege stedet, hvor Vodskov station skulle ligge. For der var jo ikke ret meget Vodskov dengang. Der var kun det vi kalder Gl. Vodskov, altså gårdene og husene nede ved Den Røde Gård. Og Gl. Vodskov lå et godt stykke fra banelegemet. Derfor kom det på tale at lægge stationen ude i nærheden af Engholm. Her kunne der være et vist bruger-underlag mente man. Engholm havde et stort folkehold og Rærup lå tæt ved. Der var også kræfter i Langholt, der gerne så en sådan beliggenhed. Jo længere man kunne

Nordjyske stats- og privatbanestationer og trinbræt.
 (Fra Niels Jensen: "Nordjyske jernbaner")

få skubbet Vodskov station fra Langholt jo større opland kunne der blive til Langholt station. Alt dette endte dog med, at Vodskov station fik den placering, vi kender i dag (for enden af den nuværende lille vej: Smedepladsen). Stationsbygningen eksisterer som bekendt og lægger i dag hus til "Monas Døgnbutik". Stationsbygningen i Langholt er derimod nedrevet.

Indvielsen af Sæbybanen.

Så kom den længe ventede dag: den 18. juli 1899, hvor det første tog skulle køre på Sæbybanen. Toget blev ført af lokomotivfører Jens Petersen, Aalborg, og det var pyntet med flag og granquirlander. Ved næsten alle stationer var der stor folkefest ved modtagelsen af det første tog. Egnens folk var mødt op, og lokale honoratiores holdt taler og takkede for banen og ønskede den alt godt fremover. Kun ved en enkelt station var der ikke feststemning. Ingen var mødt op. Det var i Langholt - eller Horsens, som byen jo hed dengang. Man ville på den måde give udtryk for vrede over, at deres station skulle hedde "Langholt station". Det var mere end Horsens-boerne kunne bære. De ville have, at stationen skulle hedde "Horsens station", men det kunne banens ledelse ikke gå med til. Den mente vel, at der ville blive for mange forvekslingsmuligheder med en anden Horsens station længere nede i Jylland. I stedet fik stationen navn efter den nærliggende Langholt hovedgård.

Årene er gået, og det blev Langholt-navnet, der sejrede. Det var ikke blot selve stationen, men efterhånden hele byen, der kom til at hedde Langholt. Sognet hedder derimod fortsat Horsens sogn, så man kan sige, at de to navne lever videre side om side.

En stationsby gror frem.

Stationsbygningen i Langholt blev bygget i byens sydlige udkant. I Vodskov var det derimod anderledes. Her lå stationen næsten helt for sig selv, men en lille stationsby groede omkring stationen. Der blev bygget på den vejstump, vi i dag kalder Smedepladsen. Ligeledes langs den nye Sæbyvej (i dag: Vodskovvej). Og den lille stationsby bredte sig op mod bakkerne. Men helt til omkring 1960 var der åbent land mellem Vodskov stationsby og det oprindelige Vodskov, der efterhånden fik navnet Gl. Vodskov. I dag er de to Vodskove som bekendt vokset sammen.

Østervraa-banen.

Efter at Sæbybanen i 1899 var blevet indviet, gik jernbane-

debatten videre. Der fremkom forskellige forslag om jernbaner i det "jernbane-tomme" område mellem Sæbybanen og den statslige jernbane (Aalborg-Hjørring-Frederikshavn). Her lå en række landsbyer, der også gerne ville have egen jernbane. Denne debat og disse overvejelser mandede ud i planlægning af en bane mellem Vodskov og Østervraa. I 1916 blev jordarbejdet udbudt i licitation, og i 1919 var dette arbejde færdigt. På grund af 1. verdenskrig kunne man ikke få de jernbaneskiner, som var bestilt på et tysk stålværk. Jern og stål skulle jo i Tyskland på den tid bruges til andre formål. Omkring 1920 var der muligheder for at købe skinnerne, men da det samtidig satte ind med et prisfald på jernbaneskiner, ventede man med at købe indtil 1922. Da kom der så atter gang i arbejdet, og den 20. maj 1924 kom den festlige indvielse af banen. Banen fik iøvrigt driftsfællesskab med de andre privatbaner omkring Hjørring. I 1939 indgik banen i A/S "Hjørring Privatbaner".

Vodskov-Østervraa-banen (VØ) havde i Vodskov fælles station med Sæbybanen. De to baner ejede hver halvdelen af stationen. Østervraatogene havde fællesperron med Sæbytogene: Sæbytogene holdt ud for stationsbygningen ved perronens sydside. Østervraatogene holdt øst for stationsbygningen ved perronens nordside. I Vodskov blev der også opført en to-sporet remise, og denne remise står stadig på sin gamle plads. For enden af VØ's perronspor lå en drejeskive. Vodskov'boere, der har haft deres drengeår samtidig med VØ-Banen, kan berette om dejlige oplevelser, når de fik lov til at hjælpe til med at vende VØ's lokomotiver. Det skete jo med håndkraft, så en drengehånd kunne måske også hjælpe lidt til, når drejeskiven var i brug. Skade kunne den vel næppe.

Sæbybanen og Østervraa-banen fulgtes ad nogle få hundrede meter fra Vodskov station. Derefter drejede de i hver sin retning. VØ-banen fortsatte på en lav dæmning, der var anlagt over en engstrækning. Derefter krydsede banen den gamle hovedvej netop der, hvor vi i dag har indkørselsvejen til Attruphøj. Fra cirka omkring Attruphøj fortsatte banen mod næste station: Uggerhalne, der dengang var en meget lille bebyggelse. Stationsbygningen til Uggerhalne station ligger der stadigvæk (for enden af Ledvej). Bygningen er tegnet af arkitekt Sylvius Knudsen, og den er mage til stationsbygninger videre op langs VØ-banen: Bjørnholm, Klokkeholm, Røjelhede, Hellum og Mylund. Mellem Vodskov og Uggerhalne stationer blev der i 1929 anlagt trinbrædt - kaldet "Skytteplantagen" - tæt ved det daværende traktørsted "Skytten". På strækningen mellem

Uggerhalne og Hjallerup blev der ligeledes oprettet trinbrædt flere steder: Brusholt, Lyngdrup og Frederikshvile.

I årene 1934 - 1937 var der en betydelig forsendelse af mergel fra det store mergelleje ved Kinnerup, men ellers kunne VØ-banen ikke gøre sig særlig gældende, hverken med person- eller godstransport. Banen blev derfor nedlagt allerede i 1950. En enkelt af vogne fra VØ-banen eksisterer fortsat. Den indgår i den vereranbane, som Dansk Jernbaneklub driver i Aalborg. Uden på vognen ses dens gamle vognummer: VØ - D 16.

Sidste tog på Sæbybanen.

FFJ - Sæbybanen og Fjerritslevbanen - oplevede år med overskud, og man oplevede endnu flere år med underskud. Det var nok mere persontransporten end godstransporten, der svigtede. Man kunne ikke klare sig i konkurrencen med rutebiler og privatbiler. Mange mennesker kendte efterhånden slet ikke til at tage med tog til f. eks. Aalborg. Omkring 1960 havde man en fast tradition ved Vodskov skole gående på, at de yngste klasser hver sommer skulle i Zoologisk have i Aalborg. Det var en tur man glædede sig til. Ikke mindst fordi man skulle køre med tog fra Vodskov til Aalborg. Det var der mange børn der ellers aldrig prøvede.

Grundlaget for banedriften var altså forsvundet, og i 1968 kom den sidste dag i banens historie: 31. marts 1968. Et veterantog kørte da på en afskedstur. 12-13 gamle personvogne og en postvogn havde man fået skrabet sammen. Et lokomotiv fra 1909 fra Dansk Jernbaneklub skulle levere trækraften. 6½ tons polske dampkul var fremskaffet og udlagt i depot ved stationerne, således at lokomotivet kunne få den nødvendige føde, når behov meldte sig. For en sikkerheds skyld havde man dog koblet en dieselmaskine ind efter lokomotivet. Dagspressen undlod dog venligst i reportagen at komme ind på, om det gamle lokomotiv havde måttet støtte sig til dieselmaskinen.

Det var slut med jernbanedrift gennem Horsens-Hammer. Sæbybanen var lukket. Vodskov-Østervraabanen ligeledes. Skinnelegemet brudt op. Og hvad er der tilbage? Ja, stationsbygningerne i Vodskov og Uggerhalne står der stadig. I Langholt er den revet ned. Remisen i Vodskov holder stand. En del steder kan man fortsat ane, hvor de to banelegemer gik. Ikke mindst kan man fra omkring Attruphøj og i retning af Uggerhalne nyde den gamle banestrækning. Endelig bør det vel med, at den gamle overdækkede svinefold, der stod syd for banelegemet ved Vodskov station, stadig eksisterer. Den står i dag på Wildwestvej 19. Ejeren har sat sidevægge på folden, så den står nu

VODSKOV
 ASAA
 og tilbage
 SENEST 16 DAGEN
 Fælleskl. Kr. 4,20
 H T
 Vo-Asaa 4,20
 00469

VODSKOV
 DRONNINGLUND
 Fælleskl. Kr. 3,20
 Vo-Dr 3,20
 05580

VODSKOV
 DYBVAD
 Fælleskl. Kr. 3,30
 Vo-Dy 3,30
 01979

D
 VODSKOV
 ØRSØ
 og tilbage inden 1 måned
 7,50 2
 Vo-Ør 7,50 0 2
 00302

VODSKOV
 NØRRESUNDBY H
 og tilbage
 inden 1 Måned
 Fælleskl. Kr. 1,60
 H T
 Vo-Nørresundby H 1,60
 04647

VODSKOV
 NØRRESUNDBY H
 Fælleskl. Kr. 1,05
 Vo-Nørresundby H 1,05
 05175

VODSKOV
 STAA
 og tilbage
 SENEST 16 DAGEN
 Fælleskl. Kr. 0,85
 H T
 Vo-Staa 0,85
 00296

VODSKOV
 SÆBY
 og tilbage
 inden 1 Måned
 Fælleskl. Kr. 7,10
 H T
 Vo-Sæby 7,10
 00354

VODSKOV
 ØHASSINGKÆR
 Fælleskl. Kr. 1,20
 Vo-Øh 1,20
 00193

VODSKOV
 RØRHOLT
 Fælleskl. Kr. 2,00
 Vo-Ro 2,00
 02787

VODSKOV
 HALS
 over
 Gandrup
 Fælleskl. Kr. 1,85
 Vo-Hals 1,85
 00971

D
 VODSKOV
 HALS
 over Gandrup
 og tilbage inden 1 måned
 6,00 2
 Vo-Hals 6,00 0 2
 00749

og nyder sin alderdom som et bedre haveskur for enden af ejerens Løkkenhave.

Nogle få gader har eller har haft "jernbanenavne". I Vodskov har man således "Langs Banen", der indtil kommunesammenlægningen hed "Stationsvej". Den nuværende "Smedepladsen" hed tidligere "Jernbanegade". "Pindskæret" i Langholt havde også et jernbanenavn, nemlig "Stationsvej". Og gad vide om ikke "Ledvej" i Uggerhalne også er et jernbanenavn. Vejen ligger jo nær det sted, hvor VØ-banen krydsede den nuværende Grindstedvej. Mon der ikke har været et led eller en bom, der kunne stoppe trafikken på vejen.

Glemmes skal heller ikke en række jernbaneeffekter, der blev indsamlet i 1968 og som nu henstår på Horsens-Hammer Hjemstavns-museum og lokalhistoriske Arkiv på Vodskov skole.

Johs. Høgsted Jensen

 Med stor tak til
 Niels Jensen: Nordjyske jernbaner
 B.Wilcke og P.Thomassen: Vodskov-Østervraa-banen
 Aalborg Stiftstidende 23., 24., 28., 30. og 31. marts 1968

Jernbanefrimærker til brug ved forsendelse af pakker. Bemærk frimærket med kort over Nordjylland. Her ses, at FFJ-banen kun går til Søby. Strækningen Søby-Frederikshavn blev nedlagt i 1962. Bemærk også den lille sidebane til Asaa, der blev indviet i 1914.

Indre Mission i Grindsted

Formanden for Indre Missions Samfund i Vodskov, Thomas Hovaldt, begynder i det følgende på en redegørelse for Indre Missions virke i det gamle Hammer sogn (= de nuværende Hammer og Vodskov sogne). Han samler sig her især om Indre Missions arbejde i Grindsted. I næste årbog fortæller han videre om arbejdet i Vodskov/Rærup.

Hst.

Når Indre Missions historie i Grindsted og Vodskov skal beskrives, er det mest naturligt at starte med Grindsted, da det var her det begyndte. Dette skyldes især den kirke- og sognemæssige tilknytning, som man følte sig bundet af: Hammer kirke og Hammer sogn (Vodskov kirke var endnu ikke bygget, og Vodskov/Rærup var jo dengang en del af Hammer sogn). Kirkefolket kom derfor helt ude fra Vodskov og Rærup, som var noget af det yderste i sognet. At gå i kirke var for beboerne i disse områder en tur på ca. 10 km, og som bekendt betjente man sig af "Apostlenes heste" som befordringsmiddel, så det var en hel søndagsudflugt.

Den ældste missionsmand, der har kunnet spores, er vejmand Jens Barthelin, bedstefar til nulevende 88-årige Petra Juhl, Vodskov, enke efter pantefoged Hermann Juhl. Denne Jens Barthelin var bosat i Rærup og døde, da Petra var 8 år gammel, altså ca. 1906. Han var da en gammel mand, så han har formentlig virket omkring ca. 1850-60.

Næste gang det har været muligt, at støde på en missionsmand i forbindelse med en "gudelig" forsamling, er ved udformningen af vedtægter for bidragydere til Missionshusets opførelse i Grindsted den 11. juli 1989, ved hvilken lejlighed der var valg af medlemmer til husets bestyrelse, som kom til at bestå af følgende: Formand: Pastor P. Chr. Jensen (senere kaldet gl. pastor Jensen), husmand Peder Sørensen, Grindsted Vestermark,

" Niels Peter Nørgaard, Nordkjær, smed Johan Peter Rasmussen, Grindsted, og så husmand Carl Jensen, Vodskov, hvis søn Mandrup Jensen, født 1895 iøvrigt senere blev mangeårig formand for samfundet i Horsens. Carl Jensen blev ingen gammel mand. Han døde omkring 1909, og hans afløser blev min morfar husmand Anton Peter Rasmussen, Grindsted Kjær. Når man ville drille hans børn, kaldte man ham: "ståret-Peter", grundet hans ranke holdning. Han blev valgt på et bestyrelsesmøde i "Betania" (missionshuset i Grindsted) den 25/2 1910 (på hans ældste datters fødselsdag).

Indre Missions samfund i Grindsted var lille, helt fra starten af, men "Betania" blev det samlingspunkt, det åndelige fristed, hvor disse få familier hentede styrke og kraft til dagligdagen i såvel hjem som samfund. På et tidspunkt er flokken sikkert skrumpet ind. Man ser det af, at da huset blev tilskødet Indre Mission (gavebrev dateret d. 5/5 1923 og berigtiget d. 27/6 1923 af formanden), er der senere samme år valgt bestyrelse (dateret d. 23/11 - 1923), men nu består den kun af tre af de oprindelige fem. Jo, få har de været, men trofast fortsatte man arbejdet med udbredelse af evangeliet.

Man har også den gang været klar over, hvor vigtigt for fremtiden det er at have et børnearbejde. Det første børnearbejde i I.M.s regi, der er startet her i sognene, daterer sig til 1884, (læs: Dansk præste- og sognehistorie). På den tid var pastor H.C. M. Krarup her. Han var nærmest grundtvigsk, men vækkelsen fra Horne nåede herved, og Krarup blev grebet af I.M. og kom i nær kontakt med præsterne Jeansson og Busch i Horne og Asschenfeldt i Sæby. Der blev holdt møder i præstegården og skolerne, og Indremissionærerne Siegvold Høyer og Anders Stubkjær kom og talte. I.M. var nu ved at få fast grund under fødderne her i sognene. Børnearbejdet blev, som før omtalt, startet 1884, og det var fru pastor Krarup, der påtog sig det stykke arbejde, og i begyndelsen holdt hun møderne i konfirmandstuen i Horsens.

Dette initiativ er ret hurtigt blevet fulgt op i Grindsted, og i anledning af 75 års jubilæet for Grindsted Missionshus, gives i en omtale af arbejdet, også årsagen til opførelsen af huset, "at det ville være formålstjenligt at få et Missionshus til søndagsskolearbejdet og andre aktiviteter", (denne omtale findes i I.M.s arkiv), så det må formodes at arbejdet blandt børnene var startet inden byggeriet. Her var det især "Smeden" og hans kone "Sme'Maren" der var drivkraften og var det i mange år derefter. Omkring 1927-28 kom Lærer Damgren med i arbejdet med børnene og i 1932 flyttede Anna og Jens Larsen til Møgelmoose ved Uggerhalne, og så blev Jens søndagsskolemedarbejder, glad for børn som han var, han fik aldrig nogen selv. Det fortælles, at lærer Damgren holdt op, fordi det kom flest børn, når det var Jens, der holdt søndagsskole. Senere kom "Posten", David Jensen og hans kone Rigmor, ind i billedet, og vistnok også Georg Herskind samt missionærerne Sørensen, Dronninglund, Johannesen, Vodskov og Laurits Jensen, Vodskov.

Da huset blev solgt i 1977 og Laurits Jensen blev flyttet til Hammerhøj var I.M.'s tid i Grindsted forbi. Børnearbejdet blev imidlertid ført videre af Niels Corneliussen, Vodskov og lærer Cecilie Nielsen, Grindsted, idet man fik lov at være i et klasseværelse på skolen. Efterhånden meldte der sig nye kræfter til at tage sig af arbejdet og føre det videre, så nu er det fru pastor Anna Marie Hertz Jensen, Horsens, Annette og Erik Sørensen, Uggerhalne, samt Ingrid Starche, Uggerhalne, der leder arbejdet.

Indre Mission i Grindsted har, som før omtalt, altid været et lille samfund, kun nogle få familier. Derfor søgte man tit sammen med trosfæller fra andre samfund i nabolaget for at samtale om deres fælles tro og problemer samt om arbejdet for Guds rige, og ikke mindst for at dele Guds ord med hinanden. Som eksempel herpå kan nævnes, at P. Nørgaards kom sammen med Maren og Thomas Hovaldt i Horsens.

Følgende har været formænd i I.M. i Grindsted: Først pastor P. Chr. Jensen, som sikkert har været det til sin død i 1930, derefter formentlig husmand Anton Peter Rasmussen, Grindsted Kjær, som døde 23/10 1947. Om han var formand til sin død, ved jeg ikke, men han blev afløst af lærerinde K. Pedersen, Grindsted. Ifølge en brevveksling imellem sekretær I. Sørensen og formand for I.M. i Horsens Mandrup Jensen (disse breve er dateret den 19. og 31/3 1948), er frk. Pedersen formand. De andre medlemmer af bestyrelsen er på dette tidspunkt: enke Maren Rasmussen, Grindsted (Sme'Maren), som døde 1953 (smeden var død 1939), og så gårdejer Georg Herskind, Uggerhalne, som senere blev formand, og som mig bekendt var den sidste bosatte formand på stedet. Derefter var det missionærerne Sørensen, Dronninglund, Johannesen, Vodskov og tilsidst Laurits Jensen, Vodskov, der ledede arbejdet til huset blev solgt i 1977.

Lærerinde frk. K. Pedersen samlede de unge i området (piger) til nogle ungdomsmøder, og det er så vidt man ved den eneste form for ungdomsarbejde, der har været. K.F.U.M. og K. fandtes ikke. Samme frk. Pedersen har muligvis været med i arbejdet for at skaffe gode hjem til vanskeligt stillede børn (et arbejde der omtales i bogen "Vårtid"), hun havde selv to plejebørn, en pige og en dreng. Pigen blev i 1943 gift med pastor Verner Andersen, formand for hovedbestyrelsen, men hun døde tidligt.

I et uddrag af forhandlingsprotokollen for missionshuset står følgende nævnt i vedtægt §1, at den, som en gang har modtaget valg

til bestyrelsen, er det livsvarigt, med mindre at et flertal i bestyrelsen godkender udtrædelse. Her skal det siges om de mennesker, der i årenes løb har været tilknyttet bestyrelsen i Grindsted I.M., at den paragraf har man stort set overholdt. Man har virkelig følt det som en tjeneste for livet, et sæt arbejdstøj man tog på, og så blev det der.

Trist at I.M.' arbejde i Grindsted er sluttet, glædeligt at børnearbejdet fortsat er i gode hænder på folkekirkeligt plan, og nævnes skal det også, at det kirkelige arbejde i Grindsted er i faste rammer under et virkelig dygtigt arbejdende menighedsråd, og med dejlige nye rammer, efter at man den 22/9 1985 indviede en ny sognegård i Grindsted by. Men også indholdet i rammerne giver løfte om nyt liv i det gamle sogn med pastor Carl Hertz Jensen i spidsen. Må Gud velsigne arbejdet fremover.

"Korsvang", den 27/3 1987

Thomas Hovaldt

Thomas Hovaldt er født 25. november 1931. I 1964 overtog han sit barndomshjem: ejendommen "Korsvang" i Rærup. I 1987 solgte han ejendommen, flyttede til Vodskov og arbejder nu som anlægsgartner.

Hst.

I Horsens-Hammer Årbog 1990 blev bl.a. bragt artiklerne "Skoler i Horsens sogn 1" og "Mejerier i Horsens-Hammer 1" og der blev lovet, at en afslutning på de to artikler ville blive bragt i årbog 1991. Dette vil først ske i årbog 1992. Det vil ske ved at bringe en oversigt over, hvad der henholdsvis er sket inden for Horsens-skolerne og inden for mejeriverdenen i Horsens-Hammer, efter at Niels Hald skrev sine artikler.

Horsens-Hammer årbog 1991 ISSN 0106-5998. 15. årgang
Årbogen udgives af Horsens-Hammer Hjemstavnsforening
Formand: Knud Larsen
Renskrivning af årbog: Doris Nilsson
Redaktion: Johs. Høgsted Jensen
Tryk: Høgsted print

Årbogen fås ved henvendelse til
Johs. Høgsted Jensen, Møgelbjergvej 58, 9310 Vodskov

